

*Mikołaj Wolanin*¹

Uniwersytet Warszawski, Polska

e-mail: mikolaj@mwolanin.pl

ORCID: 0000-0003-3574-6999

**ODRĘBNOŚĆ SAMORZĄDU UCZNIOWSKIEGO
OD DYREKTORA SZKOŁY. GŁOSA DO WYROKU
WOJEWÓDZKIEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO
W KIELCACH Z DNIA 27 MAJA 2021 R., II SAB/KE 42/21²**

**SEPARATION OF THE STUDENT COUNCIL FROM THE SCHOOL
PRINCIPAL: A COMMENTARY ON THE VERDICT OF THE
VOIVODESHIP ADMINISTRATIVE COURT IN KIELCE OF
27 MAY 2021, NO. II SAB/KE 42/21**

Abstract

In the commentary, the author analyses the judgment of the Voivodeship Administrative Court in Kielce, which stated that “the school principal cannot be obliged to inform about the basis of the decision made by (...) the student council in the form of access to public information”. While agreeing with this court decision, the author

¹ W chwili pisania glosy student I roku prawa na Uniwersytecie Warszawskim i prezes Fundacji na rzecz Praw Ucznia, którą ufundował w 2019 roku, z uwagi na ówczesną niepełnoletność, na podstawie zezwolenia sądu rodzinnego.

² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 27 maja 2021 r., II SAB/Ke 42/21, LEX nr 3194887.

elaborates on the question whether the student council is part of the school as a public authority; whether, on this basis, its activities are subject to the public information; and whether the school council may be represented outside by the principal of the school where this student council exists. Therefore, by carrying out the dogmatic (linguistic and logical) analysis of the current norms, literature, and the ruling itself, the author comes to the conclusion that the student council is a body separate from the principal of a public school, and therefore the principal cannot represent it outside. That is why, in the author's opinion, the information about the activities of the student council is not a public information. The author in his gloss extended the topics the Court has signalized in its judgment, hoping to contribute to the scientific knowledge of the issues that have been so far rarely analyzed.

KEYWORDS

student council, school principal, public authority, public information, access to public information, education law

SŁOWA KLUCZOWE

samorząd uczniowski, dyrektor szkoły, organ władzy publicznej, informacja publiczna, dostęp do informacji publicznej, prawo oświatowe

1. STAN FAKTYCZNY I PRAWNY

Funkcjonująca w liceum komisja wyborcza (złożona z uczniów i uczennic uczęszczających do ostatniej klasy szkoły ponadpodstawowej) uznała wpis jednego z kandydatów za naruszający szkolną ordynację wyborczą (stanowiącą część regulaminu samorządu uczniowskiego tej szkoły) i skreśliła go z listy kandydatów. Kilka dni później skarżący złożył do dyrektora tego liceum wniosek o udostępnienie informacji publicznej, w ramach którego poprosił o: „przedstawienie sytuacji związanej z wyborami Przewodniczącego Samorządu Uczniowskiego, w tym podania przepisów prawa karnego, statutu [...] oraz Regulaminu samorządu, z uwagi na które Samorząd Uczniowski podjął decyzję o skreśleniu kandydata [...] z listy kandydatów na Przewodniczącego Samorządu Uczniowskiego” [pisownia zgodnie z uzasadnieniem wyroku – przyp. aut.].

Po wymianie korespondencji między skarżącym a dyrektorem liceum, podczas której skarżący nie otrzymał wyczerpującej, w jego ocenie, odpowiedzi na swój wniosek, skarżący złożył do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach skargę na bezczynność dyrektora liceum, wnosząc o zobowiązanie

organu do rozpoznania jego wniosku i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania. W skardze zarzucił dyrektorowi naruszenie: art. 61 ust. 1 i 4 Konstytucji RP³ oraz art. 10 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 13 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej⁴.

Dyrektor w odpowiedzi na skargę tłumaczył, że: „nie mógł udzielić szczegółowych odpowiedzi na pytania zawarte we wniosku z dnia 28 września 2020 r. (na temat przepisów prawa karnego, które mieli na myśli uczniowie klas maturalnych), ponieważ konkretną kwalifikację może nadać tylko Policja podczas prowadzonego postępowania. Dodatkowo rodzice [...] nie wyrazili zgody na informowanie kogokolwiek o tej sprawie, ponieważ uważają, że ich syn w sprawie jest osobą pokrzywdzoną. [...] udzielenie informacji, że uczniowie klas maturalnych podejrzewali ucznia o naruszenie konkretnego przepisu Kodeksu karnego – a to się na razie nie potwierdziło – może być potraktowane jako pomówienie i naruszenie dóbr osobistych całej rodziny, ze względu na wiązanie ich nazwiska z sytuacją, która nie miała miejsca («bo [...] nic nie wiedział»)). Ponadto, jak podkreślił dyrektor, dostęp do informacji publicznej nie może mieć pierwszeństwa przed ochroną prywatności ucznia i jego rodziny, w tym ochroną przed nadmierną ciekawością osób z zewnątrz”. Swoją odpowiedź dyrektor uzasadniał art. 8 EKPC⁵ oraz art. 47 Konstytucji RP.

Dyrektor wyraził także wątpliwość, czy jest właściwym adresatem otrzymanego wniosku. Skoro bowiem za wybory do organów samorządu uczniowskiego odpowiada specjalna komisja powołana właśnie spośród przedstawicieli i przedstawielek tego samorządu, to dyrektor, odpowiadając na otrzymany wniosek, mógłby dopuścić się „nieuprawnionego wkroczenia w kompetencje samorządu uczniowskiego”. Poinformował on również, że nie jest w posiadaniu informacji, o które wnioskuje skarżący.

2. STANOWISKO SĄDU

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Kielcach skargę oddalił. Jak bowiem uzasadniał, dyrektor szkoły publicznej jest, co prawda, obowiązany do udostępniania informacji publicznej (por. art. 4 ust. 1 pkt 5 u.d.i.p.), ale w przedmiotowej sytuacji konkretna decyzja została podjęta przez komisję wyborczą stanowiącą

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

⁴ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902), dalej: u.d.i.p.

⁵ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. nr 61, poz. 284, z późn. zm.), dalej: EKPC.

organ samorządu uczniowskiego – gremium odrębnego od dyrektora i tworzonego przez wszystkie osoby uczące się w danej szkole (por. art. 85 ust. 2 Prawa oświatowego⁶). Jak zatem uzasadniał Sąd: „Nie można wymagać od dyrektora szkoły, by w trybie dostępu do informacji publicznej informował o podstawach decyzji, która została podjęta przez tak rozumiany samorząd uczniowski”.

W ocenie Sądu przedmiotowa informacja nie stanowiła ponadto informacji publicznej. „Skarżący żądał mianowicie [...] wskazania przepisów [...], z uwagi na które Samorząd Uczniowski podjął decyzję o takim skreśleniu. Tego rodzaju informacja nie odnosi się do zasad funkcjonowania szkoły, jej organizacji czy organów (osób sprawujących w nich funkcje, ich kompetencji), a żądanie wyrażone we wniosku zmierza do wskazania przepisów, które stały się podstawą konkretnej decyzji Samorządu Uczniowskiego. [...] Informacja w tym zakresie [w zakresie wniosku – przyp. aut.] wynikałaby z określonej interpretacji, miałaby w istocie charakter swego rodzaju oceny (w dodatku dokonanej przez inny podmiot), a nie precyzyjnie wyrażonych danych na temat funkcjonowania szkoły, którymi może dysponować jej dyrektor” – pisał Sąd w uzasadnieniu swojego wyroku.

3. ANALIZA STANOWISKA SĄDU

Ze stanowiskiem Sądu należy się zgodzić. W niniejszej glosie autor postara się jednak rozwinąć następujące zagadnienia będące swoistymi pytaniami badawczymi:

1. Czy dyrektor/dyrektorka szkoły publicznej reprezentuje na zewnątrz samorząd uczniowski?
2. Czy samorząd uczniowski jest organem odrębnym od dyrektora/dyrektorki szkoły publicznej i tym samym dyrektor/dyrektorka tej szkoły nie jest zobowiązany/zobowiązana do udostępniania w drodze udostępnienia informacji publicznej informacji o jego działalności?
3. Czy, co za tym idzie, ogół działalności samorządu uczniowskiego w szkole publicznej stanowi informację publiczną w rozumieniu Konstytucji RP i właściwej ustawy?

Odpowiedź na powyższe pytania badawcze zostanie udzielona z wykorzystaniem metody dogmatycznej (językowo-logicznej)⁷, którą autor postrzega jako

⁶ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.), dalej: pr. ośw.

⁷ Jej rozumienie za: D. van Kędzierski, *Metodologia i paradygmat polskich szczegółowych nauk prawnych*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2018, nr 3, s. 7.

metodę badania (analizy) nie tylko obowiązujących norm, lecz także orzecznictwa i piśmiennictwa (poglądów doktryny)⁸.

Rozpoczynając zatem rozważania, w pierwszej kolejności trzeba zauważyć, że w szkołach i placówkach oświatowych działa samorząd uczniowski, a ewentualny jego brak w danej szkole czy placówce stanowi wyjątek od reguły ustanowionej w art. 85 ust. 1 pr. ośw.⁹. W skład samorządu wchodzi natomiast wszystkie osoby uczące się w danej szkole lub placówce (art. 85 ust. 2 pr. ośw.), co jest egzemplifikacją swoistej konsekwencji polskiego prawodawcy. W skład wspólnoty samorządowej (terytorialnej) wchodzi przecież „ogół [jego – przyp. aut.] mieszkańców” (por. art. 16 ust. 1 Konstytucji RP), podobnie zresztą, jak ogół osób wykonujących dany zawód zaufania publicznego wchodzi w skład jego zawodowego samorządu (zob. art. 17 ust. 1 Konstytucji RP). W przypadku uczniów i uczennic postąpiono zatem konsekwentnie, ustanawiając w drodze ustawy, na podstawie art. 17 ust. 2 Konstytucji RP, samorząd uczniowski.

Samorząd uczniowski ma swoje organy i to do nich każdy uczeń i każda uczennica może kandydować czy zgłaszać swoją chęć współpracy, szczególnie że ma on czy ona prawo do angażowania się w życie szkoły¹⁰, a organy te są „jedy-nymi reprezentantami ogółu uczniów” (art. 85 ust. 3 zd. 2 pr. ośw.). Szczegóły wybierania osób do tych organów, a także zasady ich działania określa regulamin samorządu, który jest uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym (art. 85 ust. 3 zd. 1 pr. ośw.). Trzeba zatem zauważyć, że dyrekcja szkoły nie ma formalnego wpływu na to, jak ukształtuje się regulamin lokalnego samorządu uczniowskiego, a jedynym ograniczeniem dotyczącym tego, co może zostać uregulowane w tym regulaminie i w jaki sposób, jest wprowadzona przez art. 85 ust. 4 pr. ośw. swoista reguła kolizyjna mówiąca o tym, że regulamin samorządu uczniowskiego nie może być sprzeczny ze statutem szkoły lub placówki, oraz pozostałe reguły kolizyjne wynikające z ogólnych zasad prawa. Co równie istotne, dyrekcja szkoły nie ma także wpływu na to, kto będzie opiekunem uczniowskiego samorządu, ponieważ prawo do wyboru opiekuna przysługuje właśnie uczniom i jest – jak stanowi art. 85 ust. 5 pr. ośw. – „podstawowym prawem ucznia”¹¹.

⁸ Argumenty za takim rozumieniem metody dogmatycznej zob. M. Wolanin, *Obowiązki ucznia*, Kraków 2021, s. 11–12.

⁹ Dokładny katalog publicznych szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego, jest określany przez wydane na podstawie delegacji ustawowej wyrażonej w art. 85 ust. 8 pr. ośw. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego (Dz.U. z 2020 r. poz. 2082).

¹⁰ Szerzej: M. Wolanin, *Prawa ucznia*, Kraków 2020, s. 76–78.

¹¹ Doktryna nie podziela jednak poglądu ustawodawcy i nie uważa, by katalog praw osób uczących się, zawarty w art. 85 ust. 5 pr. ośw., był właśnie katalogiem „podstawowych praw ucznia”. Więcej na ten temat m.in.: M. Wolanin, *Prawa ucznia...*, s. 13–14; E. Czyż, *Prawa i obo-*

Samorząd uczniowski (i, bardziej, jego organy) ma zatem bardzo dużą swobodę w zakresie swojej działalności, doboru opiekuna oraz kształtowania regulaminu swojej pracy. Gdzie zatem należy go umiejscowić w całym systemie oświaty? Zdaje się, że bardzo trafnie dokonał tego ustawodawca, lokując wielokrotnie przywoływany wyżej ustawowy przepis o samorządzie uczniowskim w rozdziale zatytułowanym „Społeczne organy w systemie oświaty”, czyli tam, gdzie ustanowiono również w drodze ustawowej na przykład radę rodziców. Takie umiejscowienie w ustawie – Prawo oświatowe świadczy, zdaniem autora, o tym, że samorządowi uczniowskiemu nadawana jest dość znaczna autonomia działania i stanowienia o samym sobie, wyłączając go spod możliwego do wyobrażenia nadzoru dyrekcji szkoły lub placówki. Stanowiska dyrektorskie czy regulacje dotyczące rady pedagogicznej (której pracami kieruje przecież dyrektor/dyrektorka szkoły) zostały zresztą umieszczone przez ustawodawcę we wcześniejszym rozdziale ustawy – Prawo oświatowe zatytułowanym „Zarządzanie szkołami i placówkami publicznymi”.

Kierując się zatem chociażby tym, o czym mowa w akapicie wyżej, należy uznać, że samorząd uczniowski nie jest podległy dyrekcji, a tym samym dyrekcja nie może reprezentować go na zewnątrz i, generalnie, wypowiadać się w jego imieniu. Tezę tę potwierdza zresztą obowiązujące prawo – art. 85 ust. 3 zd. 2 pr. ośw. stanowi przecież jasno: „Organy samorządu [uczniewskiego – przyp. aut.] są jedynymi reprezentantami ogółu uczniów”. Wobec takiej normy nie można zatem twierdzić, że dyrektor/dyrektorka szkoły publicznej mógłby/mogłaby wypowiadać się w imieniu samorządu uczniowskiego lub reprezentować go na zewnątrz. Ma on swoich „jedynych reprezentantów” i nikt inny nie może wejść w tę rolę, szczególnie że dyrektorów i dyrektorki szkół publicznych – jako kierowników i kierowniczkę organów władzy publicznej – wiąże zasada legalizmu wynikająca z art. 7 Konstytucji RP stanowiąca jasno: „Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa”. Analizując natomiast powyższy wywód, należy uznać, że w prawie brak jest podstawy do tego, by dyrektor czy dyrektorka szkoły publicznej mógł czy mogła niejako przejmować od organów samorządu uczniowskiego nadaną im drogą ustawową funkcję „jedynego reprezentanta ogółu uczniów”.

Tym samym trzeba zauważyć, że samorząd uczniowski jest organem zupełnie odrębnym od dyrekcji szkoły publicznej i wchodzi w skład społecznych organów w systemie oświaty, nie znajdując się pod żadną rzeczową właściwością dyrektora lub dyrektorki danej szkoły publicznej. Można się zatem zgodzić z poglądem Przemysława Ziółkowskiego, według którego: „samorząd uczniowski jest częścią szkoły, którą współtworzą również jej dyrekcja, nauczyciele, woźni, rodzice”¹²,

wiązki ucznia w statutach szkolnych, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2017, t. 16, nr 2, s. 226.

¹² P. Ziółkowski, *Samorząd uczniowski – idee, uwarunkowania i doświadczenia*, Bydgoszcz 2014, s. 111.

ale trzeba zauważyć, że jego podejście jest zdecydowanie bardziej pedagogiczne niż legalistyczne. Bo tak jak samorząd uczniowski bezsprzecznie jest częścią szkoły (czy, może bardziej, społeczności szkolnej), tak konieczne jest pamiętanie o jego odrębności od, na przykład, dyrekcji szkoły, która nie jest wobec niego żadnym organem naczelnym, lecz stoi niejako z boku.

Uznanie samorządu uczniowskiego za „społeczny organ w systemie oświaty” rodzi natomiast bardzo poważne konsekwencje dla analizowanej sprawy sądowej. Skoro bowiem umieszczamy samorząd uczniowski właśnie w tym miejscu, to – co nietrudne do zauważenia – nie jest on częścią szkoły rozumianej jako swoisty zakład administracyjny¹³, a tym samym – nie jest on częścią szkoły publicznej rozumianej jako organ władzy publicznej. To zatem oznacza, że samorząd uczniowski nie jest podmiotem, wobec którego obywatel czy obywatelka ma prawo wystąpić o uzyskanie informacji na temat jego działalności, w rozumieniu art. 61 ust. 1 zd. 1 Konstytucji RP. Takie prawo przysługuje bowiem obywatelom i obywatelkom Rzeczypospolitej Polskiej wyłącznie wobec „organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne”. Jeśli natomiast samorząd uczniowski nie jest organem władzy publicznej (czy bardziej precyzyjnie: nie jest organem wewnątrzszkolnym szkoły publicznej, która jest z kolei organem władzy publicznej), to nie jest obowiązany do udostępniania informacji o swojej działalności w trybie udostępniania informacji publicznej, o którym mówi art. 61 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 4 ust. 1 u.d.i.p.

Konstytucja RP w art. 61 ust. 1 zd. 2 i przywoływana ustawa w art. 4 ust. 1 pkt 2 mówią ponadto, że prawo dostępu do informacji publicznej „obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego”, ale w tym miejscu należy zauważyć, że samorząd uczniowski nie jest ani samorządem gospodarczym, ani samorządem zawodowym. Samorząd uczniowski należy bowiem zakwalifikować do „innego rodzaju samorządu”, który można utworzyć w drodze ustawy (art. 17 ust. 2 Konstytucji RP), a sam nie prowadzi on działalności gospodarczej, wobec czego nietrafna byłaby ewentualna teza mówiąca o tym, że skoro dany samorząd nie jest samorządem zawodowym, to jest samorządem gospodarczym (która mogłaby zostać wysunięta ze względu na to, że samorządy gospodarcze także tworzy się na podstawie art. 17 ust. 2 Konstytucji RP). Teza autora w tym zakresie pozostaje zatem niezmienna: samorząd uczniowski nie jest ani organem władzy publicznej, ani częścią szkoły jako organu władzy publicznej i dlatego nie jest on obowiązany do udostępniania informacji o swojej działalności w charakterze informacji publicznej.

Tym bardziej nie są obowiązani do udostępniania informacji publicznej o działalności samorządu uczniowskiego dyrektor lub dyrektorka szkoły publicznej, w której ten samorząd działa. Jak bowiem autor wcześniej dowodził, samo-

¹³ Szerzej: M. Pyter, *Skreślenie ucznia z listy uczniów a obowiązek szkolny*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2018, t. CXIV, s. 207–208.

rząd uczniowski jest społecznym organem w systemie oświaty, a nie organem szkoły jako organu władzy publicznej, wobec czego jego kierownik/kierowniczka (dyrektor/dyrektorka) nie mogą wypowiadać się w jego imieniu ani reprezentować go na zewnątrz, na co zresztą zwrócił uwagę Sąd w analizowanym wyroku.

Idąc dalej, należy uznać, że skoro samorząd uczniowski nie jest w żadnym stopniu organem władzy publicznej (czy jego częścią) i, tym samym, nie ma on obowiązku udostępniać informacji o swojej działalności w charakterze informacji publicznej (aspekt podmiotowy analizowanego tematu), to informacja o jego działalności nie stanowi informacji publicznej w rozumieniu tego, co przez to pojęcie rozumie Konstytucja RP oraz ustawa o dostępie do informacji publicznej (aspekt przedmiotowy analizowanego tematu).

4. PODSUMOWANIE

Uwzględniając powyższe rozważania, autor zgadza się z rozstrzygnięciem Sądu, które podlegało badaniu w niniejszej glosie. Autor jednocześnie dokonał jednak dogmatycznej (językowo-logicznej) analizy tego, co stanowiło podstawę podjęcia takiej decyzji przez Sąd, dochodząc do wniosku, że samorząd uczniowski jest organem odrębnym od dyrektora lub dyrektorki szkoły publicznej, ponieważ jest on „społecznym organem w systemie oświaty” i dyrektor lub dyrektorka nie mają nad nim żadnej naczelnej władzy. Tym samym dyrektor lub dyrektorka szkoły publicznej nie mają podstaw prawnych do tego, by móc reprezentować na zewnątrz samorząd uczniowski czy wypowiadać się w jego imieniu, szczególnie że właściwa ustawa przyznaje organom samorządu uczniowskiego cechę „jedynego reprezentanta ogółu uczniów”, a dyrektor lub dyrektorka szkoły publicznej są związani zasadą legalizmu, o której mowa w art. 7 Konstytucji RP. To sprawia zatem, że samorząd uczniowski nie jest organem władzy publicznej ani nie stanowi części takiego organu, wobec czego informacja o jego działalności nie stanowi informacji publicznej, a on sam nie jest obowiązany do udostępniania informacji publicznej w drodze odpowiedzi na wniosek (czy w formie np. prowadzenia Biuletynu Informacji Publicznej), stanowiący realizację przez obywatela czy obywatelkę ich prawa do uzyskania dostępu do informacji publicznej, wynikającego z art. 61 Konstytucji RP i ustawy o dostępie do informacji publicznej.

REFERENCES

Czyż E., *Prawa i obowiązki ucznia w statutach szkolnych*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2017, t. 16, nr 2

- Kędzierski D. van, *Metodologia i paradygmat polskich szczegółowych nauk prawnych*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2018, nr 3
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483, z późn. zm.)
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. nr 61, poz. 284, z późn. zm.)
- Pyter M., *Skreślenie ucznia z listy uczniów a obowiązków szkolny*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2018, t. CXIV
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego (Dz.U. z 2020 r. poz. 2082)
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.)
- Wolanin M., *Obowiązki ucznia*, Kraków 2021
- Wolanin M., *Prawa ucznia*, Kraków 2020
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 27 maja 2021 r., II SAB/Ke 42/21, LEX nr 3194887
- Ziółkowski P., *Samorząd uczniowski – idee, uwarunkowania i doświadczenia*, Bydgoszcz 2014